NÚMERO 142

Butlleti Estel Negre

JULIOL 2004

ÒRGAN D'EXPRESSIÓ I COMBAT DE L'ATENEU LLIBERTARI ESTEL NEGRE

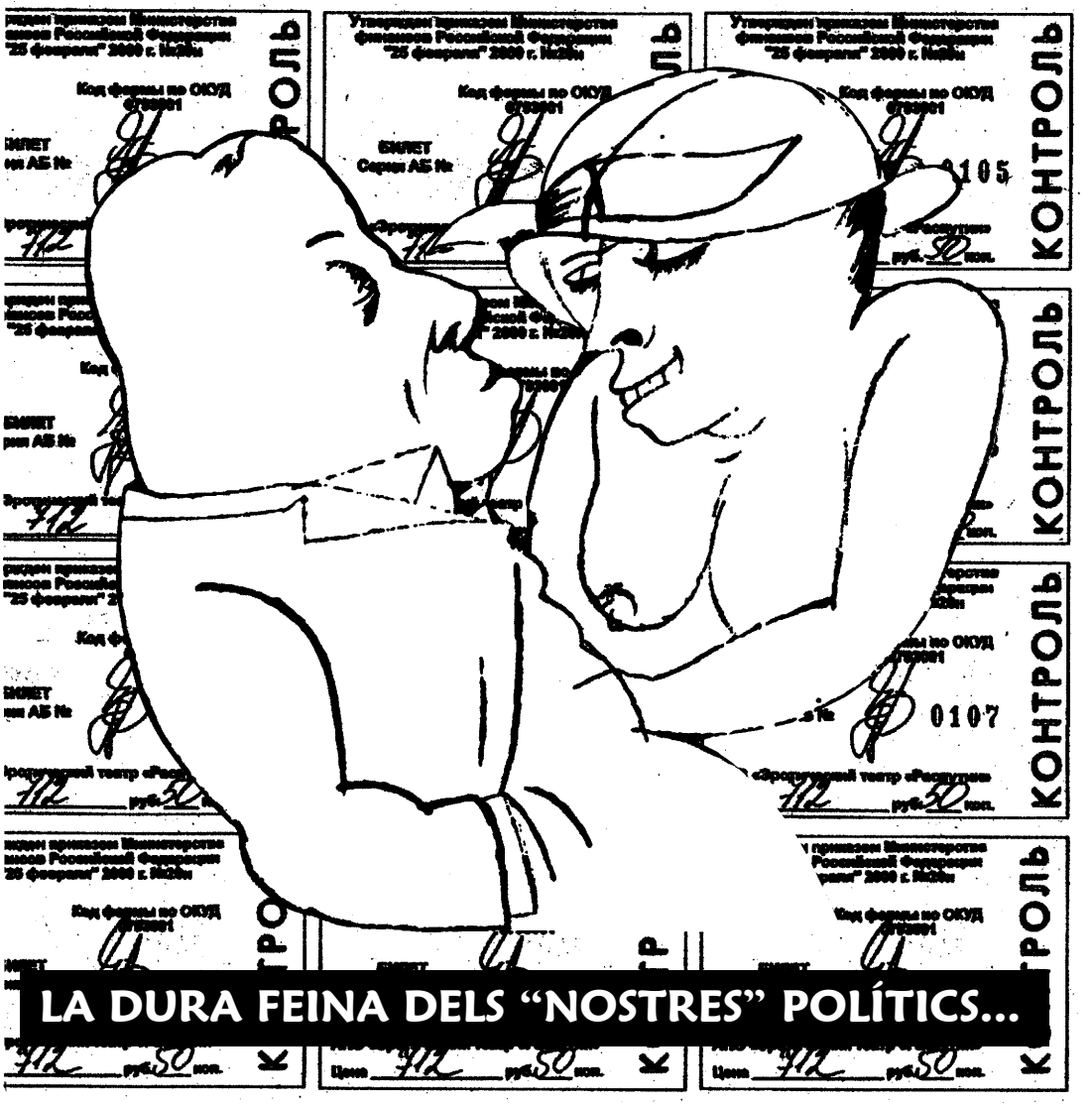

LA DURA FEINA DELS "NOSTRES" POLÍTICS...

L A T O R T U R A

destruir els cossos per a destruir les idees

Tots els que hem passat per l'experiència de ser torturats ens estimen més callar que parlar del tema des del punt de vista personal, ja sigui per una qüestió d'elemental pudor o perquè d'alguna manera ens quedem bloquejats i hem construït un altre passat; però cap no n'emmudeix a l'hora de denunciar aqueixa lacra del comportament humà i als infames que indueixen, executen i avalen les seves pràctiques, siguin aquests Estats, governs, militars, jutges, policies, capellans, polítics...

Després de veure les espantoses fotos dels torturats de l'Iraq —i en elles a la soldat Lynndi England, de 21 anys, avui embarassada de sis mesos, exhibint-se amb singular entusiasme en una de les sessions de tortura («ablaniment») de presoners iraquians—, l'horror i la repulsió m'envaeixen i donen pas als meus vells fantasmes d'un passat recent.

Torno a Pisagua, el camp de concentració xilè, i a les meves nits i dies sense dormir. Amb el meu dolor recorro els dolors dels meus semblants a l'Iraq; rep els cops de puny, les potades; sento les descàrregues elèctriques als genitals i la *picana* entrant-me per la uretra destrossant tot al seu pas; encara em fan mal els ossos i les articulacions per mor dels penjaments que vaig patir, als quals els seus sàdics creadors havien batejat amb recercats noms (*el pavo de arará*, *la paloma*...). I també em ve a la memòria quan ens tractaven d'ofegar dins d'un barril amb excrements i orina anomenat *submarino*; o la *copa de vidrio*, una tortura xinesa mil·lenària que consisteix a introduir un ratolí enfollit en una copa de vidre, la qual es diposita de cap per avall sobre el cos nu del presoner o presonera, fet que provoca que l'animal tracti d'escapar gratant en les carns del desgraciat de torn, destrossant-ne el cos fins el punt de produir-li la mort...

Podria omplir pàgines i pàgines amb els meus dolors, però crec que cal dir que l'origen de les tortures que vam rebre a Xile és el mateix que causa les tortures d'avui a Guantánamo i a l'Iraq. Els torturadors d'ahir són els mateixos que avui torturen. «Educats» en la tristament famosa Escuela de las Américas, a la zona del canal de Panamà, i les seves filials a Geòrgia i Carolina del Nord; han estats aquestes les universitats encarregades de preparar les majors immundícies torturadores del planeta, amb ple coneixement i convicció de demòcrates i de republicans. Ells van ser els especialistes en el cas xilè, així sorgien els camps de concentració a Xile i els centres de tortura on membres de els forces armades xilenes ponien en pràctica les ensenyances dels seus mestres nord-americans. No són aquests els únics que han torturat al món. Si miréssim en la història podríem escriure infinitat de llibres donant compte de la tortura, des de les societats esclavistes i la Inquisició, fins els més recents anys del franquisme i les seves masmorres, sense oblidar les fosses que va deixar Mussolini, i a Hitler i els seus camps d'extermini, o els gulags de Lenin i d'Stalin a la desapareguda Unió Soviètica o més coneguda com Rússia comunista.

Aquest horrors d'avui es barregen amb els meus vells fantasmes d'aqueix passat encara recent, i cedeixen terreny a l'ira que produeixen les paraules de Donald Rumsfeld condemnant a contracor el que òbviament sabia. En condemnar la tortura no es pot tenir cap consideració políticament correcta. La tortura es practica sempre amb el coneixement dels caps: president de Govern i alts capitosts militars.

Per què la tortura? Els presoners dels camps de concentració nazis deien que les tortures les usaven contra ells per destruir-ne els cossos i així aconseguir destruir les idees. Aquesta ha estat també la concepció de bona part de la política exterior nord-americana, a ella es deu la formació i sosteniment de torturadors de la talla de Pinochet, Videla, Banzer... Ells són, per a nosaltres els llatinoamericans, els Hitler, Mussolini, Franco i Stalin dels europeus, i tots tenen quelcom de comú: el menyspreu absolut a la persona. En una sessió qualsevol de tortura només hi ha un ésser humà, el torturat.

Héctor Pavelic Sanhueza

NOSALTRES ELS VENÇUTS?

POLÈMICA A POLLENÇA

Una polèmica no és polèmica si no té certa continuació i s'aporten diferents punts de vista. Per això aprofito l'article del butlletí del mes de maig titulat «Excursió i polèmica a Pollença» d'Ignasi de Llorens, per a continuar la polèmica.

En primer lloc he vist que Ignasi no tenia molt clar qui el convidava a «polemitzar a Pollença», el que sense dubte és culpa nostra. Va ser l'Associació Iniciativa Ciutadana per Pollença, que no és l'Esquerra Unida local; és una associació amb un funcionament assembleari i no un partit polític. En l'associació hi ha gent d'Esquerra Unida, però també socialistes, ecologistes, anarquistes.... És normal l'equívoc, perquè la major part de la gent que va participar al debat posterior a la xerrada eren comunistes, però hi havia també molta de gent llibertària que no va participar perquè van quedar encantats amb la conferència d'Ignasi.

Després d'aclarit aquest punt vull entrar a comentar que a mi no em va sorprendre el desconeixement general sobre la revolució llibertaria. No era nou, va ser la tònica de les Jornades d'abril de República. La gent ignorava la repressió tan brutal que hi va haver a Mallorca; pareix mentida, però encara es manté el mite de l'illa de la calma i molt de gent es va sorprendre de la violència feixista (en veiérem un pàl·lid reflex a la pel·lícula *Nosaltres els vençuts*). Igualment la gent es va sorprendre molt dels sofriments dels espanyols represaliats i exterminats a Mauthausen (conferència de José María Aguirre). En definitiva, nosaltres som els vençuts i la història la fan els vencedors, per això és tan important la feina de difusió d'aquesta altra història.

Respecte a la conferència d'Ignasi de Llorenç estic d'acord amb les seves crítiques a l'acció del Partit Comunista d'Espanya com a instrument contrarevolucionari en mans d'Stalin, però no estic d'acord que el seu paper fos determinant a l'hora d'esclafar la revolució llibertària. La destrucció de les col·lectivitats anarquistes no va ser simplement culpa d'Stalin, del PCE (partit minúscul al principi de la guerra) i de la seva superioritat militar. Crec que a Ignasi li va faltar una mica d'autocrítica —per cert aquesta autocrítica també hauria de ser més freqüent en el *Butlletí Estel Negre*. Els anarquistes haurien de plantejar-se que al 36 no a tots els indrets del país el cop va ser aturat pels anarquistes, i que en un dels principals centres anarquistes del país (Saragossa) el cop va triomfar. El que vull dir és que el juliol de 1936 va fracassar el cop d'Estat, però també va fracassar la possible revolució llibertària. Havia començat una guerra civil; era el moment, com diu Ignasi en el seu article, «per a sumar voluntats en les lluites peremptòries del present» i el *present* de juliol del 36 era guanyar una guerra a un exèrcit professional que tenia el suport d'una part

del poble espanyol, de la major part de l'Església, dels empresaris, i de l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista... Igual que el febrer de 1936 molts de companys anarquistes van comprendre que l'única manera d'alliberar els empresonats de la Revolució d'Octubre era votar el Front Popular —o més recentment en les darreres eleccions hi va haver gent, que es diu anarquista, que va votar el PSOE per a treure fora Aznar— els anarquistes havien d'entendre, el juliol de 1936, que calia unir tots els esforços per a derrotar el feixisme. Hi havia moltes diferències entre burgesos com ara Azaña (no cal recordar Casas Viejas), socialistes, comunistes i anarquistes, però tothom era a la mateixa trinxera contra un enemic formidable, no eren temps de projectes polítics propis sinó d'un projecte comú: derrotar el feixisme.

Una vegada començada la guerra la revolució llibertaria ja havia fracassat. Una guerra és tot el contrari a l'ideal llibertari (verticalitat, jerarquització, uniformitat...), i una possible guerra revolucionària basada en l'entusiasme llibertari de la gent va poder detenir el cop en alguns indrets, però no podia derrotar, per exemple, els avions feixistes pagats per March en el desembarcament de Bayo. És el feixisme i no el comunisme el que va derrotar la revolució llibertària i això, en l'afany de polemitzar d'Ignasi, no va quedar gens clar en la conferència.

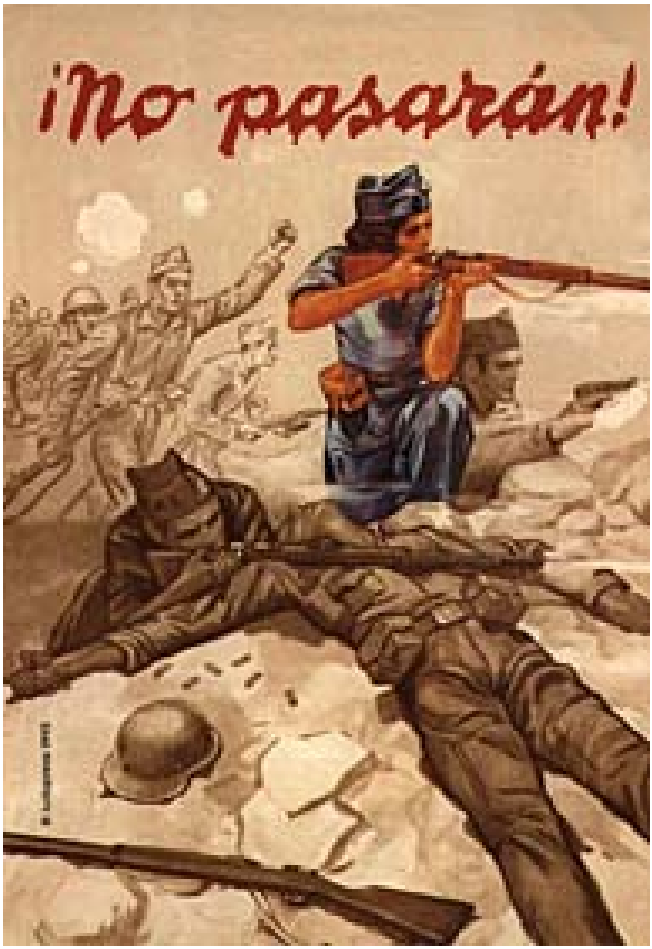

Un altre tema de què m'agradaria polemitzar, mínimament, és el del concepte de totalitarisme, també tractat per Ignasi en la conferència. Aquest concepte, que es va popularitzar entre els crítics al comunisme després de la Segona Guerra Mundial, igualava feixisme i comunisme, més en un intent de convèncer la gent que els anteriors aliats (l'URSS d'Stalin) eren els actuals enemics, que de clarificar res. El règim bolxevic era brutal, sanguinari, dictatorial..., però diferent del feixisme en els seus orígens, objectius i suports. No eren dos vessants del totalitarisme, sinó dos arbres diferents; sanguinaris, però diferents.

Bé, res més esperem seguir compartint les nostres lluites i reflexions.

Salut i república.

José Luis García Salvador

L'ENTUSIASME DELS VENÇUTS

Benvolgut Pepe:

Agraeixo que participis amb la teva col·laboració en aquests modests fulls que amb tant esforç i dèria, editem regularment, tot animant una «polèmica» que no per clàssica ha perdut interès, doncs ja veus que en cada ocasió que s'aborden temes relacionats amb la guerra civil ressorgeix aquesta polèmica amb força.

Tens raó... Com no tenir-la, quan et queixes que tant jo com el *Butlletí* hem de ser més autocrítics; això és un tret segur, llevat que el destinatari faci gala d'un pensament dogmàtic i doctrinari, i confio que aqueix no sigui el cas. És clar que és convenient l'autocrítica, però per a això necessitem d'una dosi d'intel·ligència i, malauradament, en solem estar mancats. Per això és tan convenient rebre l'estímul dels qui ens llegeixen i així, amb nous criteris —i per això reitero el meu agraïment a textos com el teu que ens ajuden a precisar— tornar sobre les nostres passes i no donar per definitiu cap anàlisi, perquè no hem de deixar de pensar.

Els llibertaris ja han fet una autocrítica pel que fa als anys de la revolució i la guerra; així, des dels textos de Josep Peirats, Diego Abad de Santillán i Vernon Richards al més recent de Francisco Carrasquer, es recullen les crítiques, que no són poques, a l'actuació del Moviment Llibertari en aquelles circumstàncies. En el meu cas, subscric el que ells van apuntar[1], i si no vaig errat, crec haver fet menció en la xerrada de Pollença a la major contradicció possible per a un anarquista, com va ser la reconstrucció de l'aparell de l'Estat i la intervenció exercint-hi càrrecs de ministres. Et sembla poca contradicció? La participació en l'Estat va sempre en detriment de l'activitat lliure del poble; per tant, som davant d'una contradicció central, cosa gens ni mica fútil, que afecta el cor mateix del moviment i del pensament anarquista. Per què és va fer? Doncs precisament «per a sumar voluntats en les lluites peremptòries del present» d'aquells dies: guanyar la guerra. I amb aqueix mateix afany s'acceptà també la militarització de les columnes. Així que ja veus, no només els anarquistes van ser ministres, també generals! Algun altre sector polític es va avenir a caure en contradiccions tan flagrants, a renunciar a tant a canvi de no trencar el front comú contra Franco? Els catalanistes van dissoldre la Generalitat per unir esforços? Els comunistes van deixar d'obeir Stalin, qui pactà amb Hitler, per a unir esforços? Que a sobre vingui després l'exèrcit d'historiadors «objectius», on espero i desitjo que no et trobis, a donar la llauna amb el *topicàs* aqueix que els anarquistes trencaren el front comú... Au vinga!... Això no només és un error, sinó fonamentalment una injustícia. És clar que darrere d'això hi ha alguna cosa més, la certesa que si no hagués hagut anarquistes... doncs s'hagués guanyat la guerra. Ergo, com hi havia anarquistes i calia guanyar la guerra, no quedaven més que dues opcions: domesticar-los fent-los estatistes i militars i/o aniquilar-los. Les dues coses es van fer, la primera amb el

consentiment del sector majoritari del moviment llibertari —i aquí és on situen els autors abans citats l'autocrítica— i la segona, doncs no, és clar, contra la seva voluntat. Stalin ho va deixar ben clar en el seu famós telegrama: «El primer de tot és eliminar els anarcosindicalistes tal i com vam fer a Rússia.» Quina culpa tenia Stalin que hi hagués anarquistes a Espanya? Si no n'hi hagués hagut, no hauria fet falta exterminar-los. Ja veus, la història de l'inrevés. Aquest mateix argument podria aplicar-se a Hitler, perquè, és clar, si a Alemanya no hi hagués hagut jueus, Hitler no els hauria hagut d'exterminar. Mala sort per a Hitler! Precisament per mor que hi havia anarquistes a Espanya l'aixecament de Franco va poder ser derrotat, on se'l va derrotar. Efectivament, no en tots els llocs es va poder. El poble espanyol i els anarquistes en posició preeminent —i això no ho discuteix ni Pío Moa— guanyaren l'exèrcit de carrera franquista. Que el poble, amb espardenyes i fusellots, guanyés una tropa professional, era un fet que succeïa per primer cop en la història. La victòria hauria de ser per golejada, no obstant això, els franquistes, tot i perdent, van ficar algun gol. El primer va ser brindar i celebrar la victòria de David contra Goliat i després ja analitzarem el gol encaixat. Però ja veus, Pepe, quines coses ensenyen en la Universitat els historiadors científics, objectius, materialisteshistòrics, a ser mesquins. La FAI, principalment per iniciativa de Francisco Ascaso, havia col·locat grups de vigilància que es feien torns dia i nit apostats a les casernes durant tot el mes de juliol del 1936, perquè no es refiava dels militars..., mentre Santiago Casares Quiroga, president del Govern republicà, en saber del cop, amb l'exèrcit al carrer, va dir allò que mentre ells s'aixecaven, doncs que ell se n'anava al llit... Carall de presidents, de governs i de republicans! Comprendràs que amb presidents, amb governs i amb republicans no hi ha manera de guanyar la guerra.

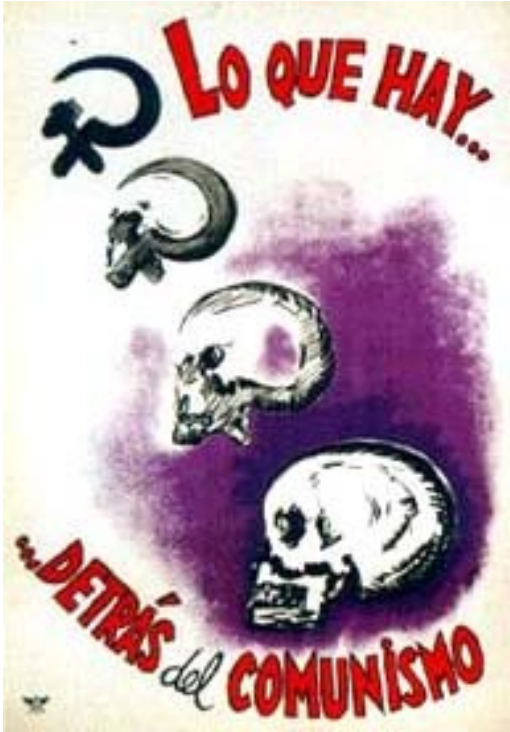

La Mare de Déu del Pilar no vol ser franquista

I a Saragossa... Doncs sí, a Saragossa es va perdre perquè els anarquistes es van refiar d'un militar republicà, maçó, més o menys socialitzant, que li deien Cabanellas, que, com bé sabràs, va estar dient que romandria fidel a la República, i després va sortir al carrer per a liquidar la resistència al cop i unir-se a Franco. El Govern republicà va ordenar Durruti que abandonés els plans d'anar a alliberar Saragossa, perquè li convenia que Cabanellas seguís fent la seva escabetxada i aniquilés llibertaris.

I ara, Pepe, anem a fer autocrítica: els anarquistes no degueren refiar-se de militars republicans, maçons i més o menys socialitzants. I Durruti no hagués d'haver-se deixat menjar el coco per allò de la unitat del front, de complir les ordres de l'Alt Comandament, ni obeir governs per més republicans i d'esquerres que fossin. Desenes de milers de saragossans assassinats haguessin pogut agrair-li-ho. Ja es va veure el que va passar, Durruti es va anar al front de Madrid, on no era imprescindible, i el front d'Aragó es va paralitzar durant dos anys.

Entusiasme anarquista?

Constato amb pesar que es mostren en el teu text alguns dels clixés típics i tòpics de la historiografia dominant, la que s'ensenya majoritàriament en la Universitat i es transmet en els manuals. Això de l'«entusiasme llibertari» que va poder detenir el cop en alguns llocs, però que no podia fer res amb els avions... Amb això de l'entusiasme dels anarquistes —que és la versió bona, allò que diuen els qui no els demonitzen del tot— passa com amb això de la intuïció femenina. És clar, com les dones no tenen intel·ligència, doncs tenen intuïció; i els anarquistes, doncs tenen entusiasme a falta d'intel·ligència. Ja sé que tu no vols dir això! Però això és el que diu el clixé que parla a través del teu text, per això cal estar a la que salta, perquè la ideologia apareix amb més força quan suposadament no es manifesta i es limita a dir «evidències».

A mi això de l'entusiasme ja me va bé, etimològicament significa «tenir-ne un déu (*teos*) dins», per això amb entusiasme combatem la dura condemna de ser mortals, i sense entusiasme caiguem en la depressió, que és tenir-ne la mort dins. De manera que si els anarquistes són entusiastes, doncs jo vull ser anarquista; i els que no siguin entusiastes, els estatistes d'arreu del món, haurien urgentment de fer-se anarquistes per evitar anar-se'n deixant morir per les seves depressions, per la seva mancança de vida. Tenir un déu dintre hauria de fer-nos també més llestos, perquè si per criticar els anarquistes s'ha de sostenir que els déus són beneits, doncs quina ximpleria! Segurament els déus són, com ensenyava Epicur, éssers ociosos i feliços, i per tant no es preocupaven dels mortals. No té perquè estar renyit l'entusiasme amb la intel·ligència, i si ens fixem en aquells anys, doncs una mica més d'ambdós ingredients hagués fet falta a alguns.

No tots els anarquistes són com qui això subscriu, un fracàs escolar, incapaç de treure's el carnet de conduir i que amb prou feines sap fer anar el teclat cibernètic. Donarem una exclusiva als historiadors: hi ha anarquistes que saben pilotar avions. Un d'ells, precisament, va protagonitzar un intent d'atemptat contra Franco manant un avió que havia d'amollar una bomba sobre el iot *Azores* del *Generalísimo*, però va fracassar perquè també per aire Franco estava custodiat. Per cert, l'avió no l'havia finançat March. Molts pilots de l'Exèrcit republicà eren de la CNT, alguns feien pràctiques a l'URSS quan va acabar la guerra, i en manifestar que volien tornar a Espanya per seguir la lluita contra Franco, Stalin va decidir d'enviar-los al Gulag, però això és una història que explicarem en una altra ocasió...

Els anarquistes entusiastes són la versió contemporània de la *canaille* que va prendre la Bastilla, d'aqueixes masses capaces del millor, però també del pitjor, que igualment protagonitzen gestes heroiques que els pega per organitzar un linxament, en fi, que t'he d'anar a contar, les masses... Però mira tu que és just el contrari, l'anarquisme és un intent d'evitar que el poble es converteixi en massa, que és l'aspiració dels governants, i que en tant que poble pot mantenir la seva capacitat de pensar i d'actuar per si mateix. El poble conscient és el contrari de la massa; la massa necessita una elit que la governi; el poble no necessita governants; per això, per evitar que hi hagi poble s'insisteix a voler passar per popular tota aparició de les masses en la història. El que caracteritza precisament la Revolució espanyola és que va ser fruit dels afanys populars, després de gairebé cent anys de tradició llibertària on es va intentar demostrar, cosa que va fer la revolució, que el poble és capaç d'autoemancipar-se i que no necessita avantguardes il·luminades a la llum de l'únic coneixement científic de la història, la carrincloneria materialistahistòrica, perquè li diguin com, quan i què ha de fer. Autocrítica: en la mesura que bona part dels quadres de les

organitzacions llibertàries van actuar com dirigents, traint el postulat d'autogestió igualitària i llibertària, giraren l'esquena a l'aspiració d'autoemancipació, i l'ensenyança que se'n desprèn és que cal evitar la jerarquització i l'avantguardisme.

De manera que parodiant l'ínclit camarada Lenin quan va sostenir que el socialisme eren els soviets més l'electrificació, bé podríem dir que la guerra es guanyava amb la revolució més els avions. Ben bé va saber Durruti contestar aquell periodista canadenc que li va preguntar si no tenia por de fer la revolució i destruir les coses, quan va respondre que era el poble qui feia les coses, i la revolució és obra del poble. Les fàbriques on es produïen els ormeigs per a la guerra (avions, camions, armes, municions, roba, materials sanitaris...) eren dels treballadors.

Però tens raó quan dius que res no hi ha més contrari a l'anarquisme que la guerra, i viceversa, res no hi ha més contrari a la guerra que l'anarquisme. Precisament l'Estat va néixer de la guerra, i el poder, contràriament al que sustenta Marx i el seu doctor Watson anomenat Engels, és previ a l'aparició dels privilegis classistes. Pot ser que hi hagi qualcú que digui que vol tenir més que els altres i que aquests treballin per a ell si no té prèviament poder per imposar-ho? Per a això sí que cal tenir entusiasme...

No hem d'oblidar, no obstant, que la guerra va ser una situació que no volia ningú; Franco no la volia, havia calculat donar un cop, però mira, va haver de «conformar-se» amb una guerra perquè va perdre la batalla a les principals places. Comptava amb guanyar la batalla institucional, però no comptava amb perdre enfront del poble.

La fal·làcia del dilema guerra o revolució

Què es volia que fes el poble? Resulta que bona part de la burgesia havia donat suport al cop d'Estat, aleshores: ¿Havia d'anar el poble a buscar els seus burgesos per tornar a posar-los al front de les empreses i que segueixin essent els seus amos i els segueixin explotant i, de passada, que segueixin conspirant amb Franco a veure si els sortia millor el proper cop? Doncs no van fer això, i amb molt bon criteri van organitzar la gestió col·lectiva de les empreses i del camp, i van crear les formes de convivència en llibertat i igualtat que encara avui marquen una fita en la lluita per l'emancipació. A això se'l va anomenar *revolució*. Per què això anava contra la possibilitat de guanyar la guerra? És que una empresa dirigida pel patró és millor per guanyar una guerra que una empresa col·lectivitzada? Tan llest és un i tan bledes són els altres? Quan l'esquerra afirma això està dient que el socialisme és una bajanada i que quan arriben les dificultats cal buscar els burgesos perquè ens dirigeixin.

Els estudis que es vénen realitzant sobre el tema confirmen el que resulta lògic, que l'experiència autogestionària industrial i camperola va ser, des del punt de vista més estrictament econòmic, un rotund èxit[2]. Els motius adduïts aleshores i reproduïts després contra «la revolució» eren d'ordre estrictament ideològics: els partits, amb excepció del POUM i d'alguns sectors del PSOE, no podien consentir que el món burgès s'enfonsés, perquè d'aquest món hi treien les possibilitats de seguir governant el poble. I el PCE va estar al capdavant de la contrarevolució perquè seguia les directrius soviètiques i volia tenir el monopoli de la revolució, i una revolució des de sota, feta per la gent, era una arma política de destrucció en massa de la ideologia totalitària del canvi social imposat per Lenin i Trockij a partir de març de 1918, amb l'anomenat model soviètic de dictadura de partit únic, abolició dels drets humans i creació d'un únic capitalista, l'Estat Moloc. El fet que posava i posà en perill la victòria en la guerra va ser la contrarevolució armada i la política del terror patrocinada pels comunistes, amb el beneplàcit dels

sectors dominants del PSOE (Negrín, Prieto)[3] i la resta de grups i de partits republicans. Als comunistes i als seus aliats no els va importar trencar militarment el front comú antifeixista per atacar l'experiència col·lectivista durant els Fets de Maig del 37, com tampoc posteriorment, l'agost d'aquell mateix any, a les columnes Lister, Companys i les de Modesto no els va fer res irrompre arrasant, intimidant i empresonant en les col·lectivitats aragoneses. Afortunadament les columnes llibertàries no van trencar el front comú i aguantaren estoicament la barbàrie i la provocació irresponsables dels comunistes i del Govern republicà. De no ser això, doncs no hi ha cap dubte que s'hauria engegat una guerra oberta en el bàndol republicà i Franco s'hagués passejat. I encara se segueix sostenint la culpa va ser dels anarquistes!

No hem d'oblidar tampoc l'actuació en la lluita «conjunta» antifeixista al front. Com sabràs les columnes comunistes i bona part de les restants estaven envaïdes per comissaris polítics russos que es dedicaven, entre altres activitats, a preparar emboscades contra les columnes llibertàries i del POUM. La cosa solia ser així: s'atacava conjuntament una posició, i després, en fer-se fosc, les columnes comunistes es replegaven per permetre que les franquistes tinguessin a trenc d'alba envoltades les llibertàries... I això va passar dotzenes de vegades. Els testimonis al respecte són aclaparadors, i la pobre militància del POUM ho va pagar gairebé sempre. Era una manera de complir «hàbilment» amb el mandat d'Stalin sense gastar bales republicanes: Franco feia la tasca. Després els comunistes passejaven *la Pasionaria* per Madrid amollant mítings antifeixistes, ja saps, allò del «no pasarán!», que deia la *prima dona* buròcrata i totalitària. És clar que la bona xicota va ser recompensada per Stalin amb una plaça de pixatinters vitalícia en la Internacional russa, mantinguda per l'explotació al poble per part de l'aparell soviètic. Alguns comunistes espanyols no van tolerar el règim totalitari que van veure en arribar a Rússia i van ser enviats al Gulag, com ara *el Campesino*; o caigueren en desgràcia, com va ser el cas d'Hernández, de Castro Delgado (el creador del Quinto Regimiento), Tagüeña... Home, una mica d'equanimitat!

Autocrítica: va haver-hi columnes anarquistes que a vegades no van fer bé totes les coses. Però comparat amb l'actuació militar de les columnes cenetistes de Cipriano Mera, Saturní Carod, Máximo Franco, Antonio Ortiz, Ricard Sanz..., doncs resulta aclaparadorament encomiasta l'activitat militar sostinguda. Jo, que sóc un entusiasta, els posaria un excel·lent. I esforços per a no trencar el front antifeixista no hi va haver cap sector que en fes més. Insistir en això és repetir els arguments fal·laços amb els que es volia emmascarar una política contrarevolucionària. Ha plogut molt d'aleshores ençà per a no voler veure avui el que ja sabien els treballadors col·lectivistes.

Dius també que l'actuació comunista contrarevolucionària no va ser determinant en la derrota de la revolució i que en la meva intervenció no va quedar gens ni mica clar que qui va derrotar la revolució llibertària va ser Franco. Doncs bé, en la propera ocasió començaré donant la notícia que no va quedar gens ni mica clara: «Senyores i senyors: la Guerra Civil la va guanyar Franco.» Als morts durant els Fets de Maig a Barcelona i d'agost a Aragó, als detinguts i torturats per obra i gràcia del

PCE, què els hem de dir, què Franco els hauria matat més? Ja ho crec que Franco va guanyar la guerra i que després va emprendre una acció de terror i de persecució contra els vençuts, i que va fer el que volien els comunistes que fessin els treballadors, és a dir, tornar les fàbriques i els camps als seus «vertaders» amos. Els comunistes van fer tot el que estava a les seves mans per aconseguir-ho, desplaçar les tropes a l'interior i abandonar el front, detenir i torturar els revolucionaris dissidents de la seva política, exterminar el POUM acusant-los de col·laborar amb Franco, llançar insídies que encara avui, com pots veure, tenen èxit... Però no van poder acabar del tot amb la revolució llibertària, perquè aquesta va demostrar ser més potent que ells. Efectivament, després, emperò, va venir Franco i tot s'acabà. Confio que ara quedi més clar.

I he de posar fi, perquè els companys del butlletí em renyiran, com solen fer sempre que m'excedeixo. Queda pendent abordar el tema del totalitarisme, un dels meus favorits. Prometo fer-ho pròximament en aquestes pàgines, però ara no puc abusar més de l'espai concebut. Seguirem parlant-ne qualque dia prenent una *birra* a la plaça de Pollença, si és que no se'm declara *persona non grata*.

Gràcies per escriure'ns i disculpa els excessos propis d'aquest entusiasta vençut.

Ignasi de Llorens

———————-

Notes

1. Vegeu els textos de Josep Peirats, *La CNT en la revolución española* (Madre Tierra. Madrid, 1978); Vernon Richards, *Enseñanzas de la revolución española* (Campo Abierto. Madrid, 1977); Diego Abad de Santillán, *Por qué perdimos la guerra* (Plaza & Janés. Barcelona, 1977; Francisco Carrasquer, *Ascaso y Zaragoza*. (Alcaravan. Saragossa, 2003).

2. Vegeu els estudis d'Antoni Castells i Duran: *Las tranformaciones colectivistas en la industria y los servicios de Barcelona (1936-1939)* (Fundación Salvador Seguí. Madrid, 1992), *Les col·lectivitzacions a Barcelona (1936-1939)* (Hacer. Barcelona, 1993), *Desarrollo y significado del proceso estatizador en la experiencia colectivista catalana (1936-1939)* (Nossa y Jara. Móstoles, 1996); i el recent llibre d'Alejandro R. Díez Torre *Orígenes del cambio regional. Un turno del pueblo. Aragón (1900-1938)* (UNED - Universidad de Zaragoza. Madrid - Saragossa, 2003).

3. Posteriorment Indalecio Prieto va reconèixer haver estat cegat pel PCE i es va penedir d'haver ordenat l'entrada de les tropes a les col·lectivitats. També és revelador, en aquest sentit, el testimoni del comunista Jesús Hernández Tomás en el llibre que va escriure després d'aconseguir sortir de l'URSS on s'havia exiliat primerament *Yo fui ministro de Stalin* (G. del Toro. Madrid, 1974). I no resisteixo la temptació de recomanar *El Partido Comunista en España: ensayo de interpretación histórica*. (Planeta. Barcelona, 1979), que va escriure Víctor Alba, el vell militant del POUM recentment finat. Passeu i llegiu.

CAL LLEGIR...

Entre les moltes novetats llibresques seria deplorable que passés desapercebuda una obra imprescindible per a la comprensió del que ha estat el segle XX i que devem a la periodista i historiadora Anne Applebaum: *Gulag* (editorial Debate). Creats el 1917 per Lenin i Trockij i dissolts el 1985 per Gorbačov, els camps de concentració soviètics van ser sistemàticament silenciats per les consciències progressistes occidentals, malgrat que a poc a poc n'anaven arribant alguns testimonis esgarrifosos, com ara els d'Eugènia Ginzburg, Gustav Herling, Aleksandr Soljenitsin i Varlam Shalamov. A partir dels testimonis ja coneguts i de més d'una vintena d'entrevistes amb supervivents, l'autora ha anat organitzant la història d'una dels aspectes més aterradors que han conegut els temps. Confiem que els qui encara no han caigut del cavall comunista comencin a pensar a descavalcar. Seguim a l'espera d'un volum semblant pel que fa al gulag xinès. Estarem a l'aguait...

Herling

Precisament de Gustav Herling —el testimoni de l'experiència al gulag del qual va ser publicat per primer cop en castellà fa quatre d'anys, després de prop de cinquanta des de la seva aparició, sota el títol *Un mundo aparte* (Turpial & Amaranto)— s'acaba d'editar, per Metáfora de Madrid, el torbador volum de relats *Variaciones sobre las tinieblas.* Que aquest tipus de denúncies no arribessin a provocar l'escàndol dels qui defensaven els governs comunistes va ser un tema estudiat en el seu moment per Czeslaw Milosz en *El pensamient cautivo* (Tusquets, 1981). D'aquest poeta i assagista polonès, premi Nobel el 1980, n'acaben d'aparèixer les interessants memòries sota el títol d'*Abecedario: diccionario de una vida* (Turner / FCE). L'autor va repassant situacions viscudes i records d'amics i enemics en forma d'entrades de diccionari. Els seguidors del gran Albert Camus, que em consta que som molts, no haurien de deixar de consultar el merescut homenatge que aquest escriptor nonagenari l'hi dedica.

Sembla que algunes editorials han coincidit en el desig de publicar col·leccions de llibres breus dedicats a autors recents amb l'afany d'oferir-ne síntesis aproximatives. Hi són d'interès, en aquest sentit, els volums que l'editorial Campo de Ideas de Madrid ha dedicat a Castoriadis i a John Rawls, deguts a la ploma de N. Tello i P. Da Silveira, respectivament. Del filòsof grec de l'autonomia i l'imaginari ens venim ocupant amb certa assiduïtat en la nostra revisteta, i pel filòsof nord-americà John Rawls val la pena d'interessar-se, doncs la seva *Teoría de la Justicia* (FCE) és un dels llibres més substanciosos de la segona meitat del passat segle, que va contribuir a recuperar i renovar el punt de vista contractualista en política, seguint l'estela de Hobbes i de Rousseau per acabar proposant-nos la suggeridora posició originària com a punt d'arrencada de la discussió social, presidida per allò del *vel de la ignorància*. L'editorial Gedisa té una col·lecció semblant, i encara que altres títols de la mateixa són força interessants, com els dedicats a Heidegger i a Foucault, un dels últims, *Chomsky y la globalización*, de J. Fox, podríem dir, per ser suaus, que resulta molt, però que molt prescindible. Ni aporta ni divulga, només dóna la tabarra. El nostre company lingüista es mereix un millor divulgador.

Fins a la propera...

Ignasi de Llorens

ANTI ©: Si t'interessa piratejar alguna cosa d'aquest butlletí, no te'n tallis! Això sí, no t'oblidis si és possible de citar-ne la font d'informació.

L'Ateneu Llibertari Estel Negre només es responsabilitza dels articles sense firma o dels signats expressament per aquest col·lectiu. Les altres col·laboracions, personals o de grups, signades amb noms reals o ficticis, són responsabilitat exclusiva dels seus autors.

LLEGEIX, AJUDA I DIFON EL *BUTLLETÍ ESTEL NEGRE*: Això que tens a les mans no és cap objecte de consum. Si ja l'has llegit, no el llancis, passa'l a algun o alguna col·lega. També us hi podeu subscriure per 12 números fent-nos arribar 6 € (o 12 € si voleu fer una subscripció de suport) i nosaltres us enviarem el butlletí a ca vostra.

A S S E M B L E E S

***Ateneu Llibertari Estel Negre*: dijous a les 20.30 hores a l'Ateneu**

***CNT-AIT*: dimarts a les 20.30 hores a l'Ateneu**

==========

U N A F O R M A D E C O L · L A B O R A R

El *Butlletí Estel Negre* és obert a tothom. Desitgem i volem que tots i totes hi col·laboreu amb articles, notícies, comentaris, dibuixos, etc., i també en la seva distribució i difusió. Enrotlleu-vos-hi!

==========

A L T R A F O R M A D E C O L · L A B O R A R

Amb aquest butlletí, i amb l'Ateneu en general, hi podeu col·laborar d'una forma econòmica, imprescindible per al seu funcionament, ingressant les quantitats que vulgueu en el compte corrent de *La Caixa* número 2100-0150-66-0103123620.

Sabem que aquestes retxes seran ben acollides, per la qual cosa us adonem les gràcies per endavant. Salut!

ATENEU LLIBERTARI ESTEL NEGRE

➲ L O C A L:
Palau Reial, 9, 2on (Ciutat)

➲ P E R M A N È N C I E S:
De dilluns a divendres
de 19 a 22 hores

➲ T E L È F O N: (971) 726461

➲ F A X: (971) 716391

➲ E-MAIL:
estelnegre@nodo50.org

➲ C O R R E S P O N D È N C I A:
Apartat de correus 1566
07080 Ciutat de Mallorca
Illes Balears